

**KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING**
Avdelning 1

DOM

2014-11-10
Meddelad i Jönköping

Mål nr 129-14

KLAGANDE

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Ombud: Advokaterna Tobias Bengtsson och Jörgen Larsson samt
jur.kand. Ida Odelius
Wistrand Advokatbyrå
Box 11920
404 39 Göteborg

MOTPART

E.ON Elnät Stockholm AB, 556209-8599
205 09 Malmö

Ombud: Advokaterna Madeleine Edqvist, Cecilia Kindgren-Bengtsson
och Mikael Wärnsby
Advokatfirman Lindahl KB
Studentgatan 6
211 38 Malmö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 11 december 2013 i mål nr
8031-11, se bilaga A

SAKEN

Fastställande av intäktsram för tillsynsperioden 2012 – 2015 enligt ella-
gen (1997:857)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 164253

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2203 550 02 Jönköping	Slottsgatan 5	036-15 68 00 (vx) E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se www.kammarrattenijonkoping.domstol.se	036-16 19 68	måndag – fredag 08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Energimarknadsinspektionen (EI) yrkar att kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom på följande sätt.

1. Övergångsmetoden, med de av EI medgivna metodjusteringarna, ska tillämpas vid beräkning av intäktsram för redovisningsenhet REL00571 för tillsynsperioden 2012 – 2015.
2. Avdrag för räntefria skattekrediter ska göras vid bestämmande av kalkylräntan.
3. Arbets- och materialomkostnadspålägg uppgående till 42 391 tkr ska inte läggas till redovisningsenhetens historiska löpande påverkbara kostnader.
4. Vid återförvisning av målet till EI för fastställande av intäktsram till faktiskt belopp för redovisningsenhet REL00571 för tillsynsperioden 2012 – 2015 ska EI beakta de förutsättningar som följer av bifall till ovanstående yrkanden.

För det fall kammarrätten skulle pröva de alternativa yrkanden som framställts, vidhåller EI den inställning som redovisats i förvaltningsrätten.

E.ON Elnät Stockholm AB (E.ON) motsätter sig att förvaltningsrättens dom ändras. För det fall kammarrätten skulle bifalla EI:s yrkande under punkten 1, vidhåller E.ON de alternativa yrkanden som framställts i förvaltningsrätten, med undantag för yrkandena om indexering av s.k. verkliga intäkter och löpande opåverkbara kostnader.

VAD PARTERNA ANFÖRT

EI

Bevisbörda och beviskrav

EI delar förvaltningsrättens uppfattning gällande bevisbördans placering. Det är nätföretaget som har att övertyga domstolen om att EI:s beslut är felaktigt och nätföretaget har såväl åberopsbördan som bevisbördan i målet. EI menar dock, till skillnad från förvaltningsrätten, att nätföretaget enligt huvudregeln i svensk rätt har att visa, dvs. styrka, att de faktiska omständigheter som EI:s beslut grundar sig på är felaktiga. Det saknas skäl för lättnader i beviskravet i målet då detta kan liknas med en civilprocess mellan jämbördiga parter med betydande ekonomiska resurser och där EI:s beräkningsmodeller dessutom helt bygger på faktiska uppgifter från nätföretaget. Vad gäller bevisbörda bör även noteras resonemanget i prop. 2001/02:56 s. 22. Det finns moment av att domstolen i den nu aktuella situationen helt enkelt får väga parternas argument och döma till förmån för den som har bäst fog för sin ståndpunkt.

Metod för att fastställa intäktsram

Förvaltningsrättens dom innebär att intäktsramen, i strid med 5 kap. 6 § ellagen, fastställs till ett sådant belopp att nätföretaget får oskäligt hög täckning för sina kostnader och dessutom erhåller en orimligt hög avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

Elnätsverksamhet utgör ett naturligt monopol och regleras därför i ellagen. Det grundläggande syftet med regleringen är att kunderna inte ska betala mer än nödvändigt samtidigt som monopolföretagen får tillräckliga intäkter för att kunna driva näten på ett bra sätt och tillförsäkras en skälig vinst. I förarbetena till den nuvarande regleringen anges att såväl den gällande som den föreslagna regleringen syftar till att nätföretagens verksamhet ska bedrivas effektivt till låga kostnader. Regleringen ska syfta till att säkerställa

att kunden får betala ett skäligt pris för nättjänsten och nätföretagen ska få stabila och långsiktiga villkor för sin verksamhet (prop. 2008/09:141 s. 58). En avvägning ska därmed göras av dessa intressen, dvs. såväl kundkollektivets som nätföretagens villkor. EI ska således skydda konsumenterna, men med vederbörlig hänsyn till nätföretagens rätt till skäliga vinster. Det framgår vidare tydligt i EI:s instruktion, förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen, att EI har som uppgift att stärka och främja energikonsumenternas rättigheter och ställning.

Beträffande grunderna för fastställande av intäktsram anger ellagen och förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (kapitalbasförordningen), dvs. regleringen, endast att intäktsramen ska täcka skäliga kostnader, ge en rimlig avkastning på kapitalbasen och att anläggningstillgångar som ingår i kapitalbasen ska åsättas ett nuanskningsvärde som motsvarar en investeringsutgift för att förvärva eller tillverka en anläggningstillgång under tillsynsperioden. Regleringen är synnerligen översiktlig ifråga om den närmare metoden för fastställande av skäliga kostnader, framförallt anges inte hur nätföretagens kapitalkostnader ska beräknas. Lagstiftaren har inte uttryckt någon preferens för en viss metod utan det har överlämnats till EI att bestämma hur beräkningen ska ske.

När det gäller löpande kostnader har regeringen förutsatt att skäliga löpande kostnader vid fastställande av intäktsram normalt bör vara lägre än nätföretagens historiska kostnader. Avseende kapitalkostnader uttrycks i prop. 2008/09:141 s. 72 – 73 en preferens för ett kapacitetsbevarande perspektiv och användning av ett nuanskningsvärde, såvitt gäller grundläggande reglermässig värderingsmetod. Beträffande själva beräkningen av kapitalkostnader (avskrivningsmetoder) diskuteras i propositionen fyra olika metoder, men det uttrycks inte någon preferens för en viss metod. Det regeringen inte tagit ställning till är det förhållandet att de olika metoderna ger mycket olika utfall vid fastställande av intäktsram. Det är uppenbart att detta överläts till EI att hantera.

Det finns flera olika metoder för att fastställa nätföretagens kapitalkostnader som är förenliga med ellagen, kapitalbasförordningen och förarbetena. Metoden som utformas kan således i olika grad bygga på ett kapacitetsbevarande perspektiv och åtminstone någon av metoderna real linjär eller real annuitet kan tillämpas. Mot bakgrund av att regleringen överlämnar en del till EI:s bedömning går det inte att uppfatta regleringen på det sättet att EI måste använda någon viss metod. De bestämmelser som beskriver hur fastställandet av intäktsram ska ske, det formella regelverket, ger således utrymme för flera olika metoder och beräkningssätt. EI:s bedömningsutrymme begränsas dock inte endast av det formella regelverket, utan EI är även skyldig att komma till ett materiellt riktigt resultat i form av rätt storlek på intäktsramen. I detta avseende är det formella regelverket av mindre betydelse, eftersom det inom ramen för detta är fullt möjligt att fastställa kapitalkostnaderna till olika storlek. Förvaltningsrättens dom är emellertid starkt präglad av missuppfattningen att regleringen automatiskt leder till att schablonmetoden ska användas och att denna är den enda möjliga metoden enligt regleringen, dvs. att regleringen faktiskt anger en specifik och konkret metod. Med denna missuppfattning kunde förvaltningsrätten knappast komma till någon annan slutsats än att EI:s användning av övergångsmetoden var felaktig.

Intäktsramens storlek är istället helt styrd av 5 kap. 6 § ellagen som anger att intäktsramen ska ge skälig kostnadstäckning och en rimlig avkastning. Detta innebär att en metod som ger upphov till oskäligt hög eller låg kostnadstäckning eller orimligt hög eller låg avkastning inte ska tillämpas. Oavsett vilken metod som tillämpas måste det således ske en skälighetskontroll utifrån 5 kap. 6 § ellagen, och om det är nödvändigt måste beräkningen skälighetsanpassas innan intäktsramen fastställs. I annat fall är risken uppenbar att en metod som kan förefalla teoretiskt riktigt leder till ett materiellt felaktigt resultat. Regleringen styr inte alls mot användning av just schablonmetoden utan flera olika metoder kan användas. Det är däremot ett absolut krav

att intäktsramen är skälig och rimlig. Resultatet av metoden kan därför inte bli orimligt och samtidigt förenligt med regleringen, som förvaltningsrätten gett uttryck för.

Schablonmetoden och övergångsmetoden är en metod, och utgör EI:s metod för att beräkna en rimlig intäktsram. Det åligger EI att fastställa intäktsramar till belopp och oaktat att regleringen inte närmare anger metod för detta är det brukligt och lämpligt att EI gör en tolkning av regleringen och tar fram en strukturerad metod för bedömningen som kan användas för samtliga nätföretag. EI tog under arbetet med detta fram och publicerade ett antal rapporter om den grundläggande bedömningsmetod som avsågs att användas. Det är denna metod som kallas schablonmetoden. Metoden togs fram i en kontext där EI inte hade tillgång till de data som krävs för att göra beräkningar utifrån metoden. Schablonmetoden kan därför beskrivas som en arbetshypotes eller preliminär beräkningsgrund, som inte är eller har varit bindande. När nätföretagen rapporterat in uppgifterna som behövdes för beräkning framkom att schablonmetoden gav upphov till oskäligt hög kostnadstäckning och orimlig avkastning, och således var i strid med ellagen. Det är en självklarhet att en myndighet har rätt att justera sina preliminära bedömningsmetoder när det är påkallat för att komma till ett korrekt materiellt resultat enligt lagstiftningen. För att metoden ska vara i överensstämmelse med ellagen måste därför schablonmetoden kompletteras med övergångsmetoden. Den metoden, med de medgivna justeringarna, ger det materiella resultat som lagstiftningen avsett. För att beräkna en intäktsram med schablonmetoden och övergångsmetoden görs en jämförelse mellan nivån på historiska intäkter och nivån som beräknas med schablonmetoden. Nätföretaget medges en höjning av intäkterna som motsvarar 6/18 av denna skillnad samt ett tillägg så att hela beloppet avseende opåverkbara löpande kostnader samt kapitalkostnader avseende nya anläggningar inte reduceras i enlighet med övergångsmetoden.

En tillämpning av enbart schablonmetoden leder till oskälig kostnadstäckning och orimlig avkastning. Frågorna om kostnadsersättning och avkastning är inte åtskilda utan i praktiken tätt sammankopplade. Nätföretagens reella avkastning bestäms av kalkylräntan och i minst lika hög grad av vilka metoder som används för kapitalkostnadsberäkning. Det är därför inte lämpligt att i bedömningen göra någon åtskillnad mellan skälig kostnadstäckning å ena sidan och rimlig avkastning å andra sidan. Intäktsramen tilldelas som en klumpsumma och pengarna är inte öronmärkta för kostnadstäckning respektive avkastning.

Det är uppenbart att ellagens reglering av nätföretagens intäkter i grunden syftar till att elkunderna inte ska behöva betala mer än nödvändigt för tillgången till elnät. I annat fall hade det inte krävts någon reglering och nätföretagen hade kunnat få ta ut de avgifterna de finner lämpliga. I detta ligger att nätföretagens vinster i allmänhet bör vara måttliga i förhållande till verksamhetens storlek och den risknivå som finns i ett nätföretag som är ett monopol. Stadgandet i 5 kap. 6 § ellagen om skäliga kostnader ska därför, enligt EI:s mening, förstås på det sättet att kostnadsberäkningen inte får ske på ett sätt som systematiskt och långsiktigt leder till onormalt höga vinster eller onormalt hög avkastning i förhållande till risknivån i verksamheten.

Förvaltningsrättens dom innebär att nätföretagen får en fördubbling, från 50 miljarder kr till 100 miljarder kr, av den del av intäktsramen som avser att täcka kapitalkostnader jämfört med perioden 2006 – 2009. Fördubblingen beror inte på några reella förändringar i nätföretagens verksamhet och investeringsbehov utan beror istället på den metod som använts för kostnadsberäkning. Den genomsnittliga avkastningen på nätföretagens egna kapital blir under tillsynsperioden ca 27 procent, vilket är synnerligen förmånligt för nätföretagen. Med metoden som följer av förvaltningsrättens dom blir den samlade potentiella vinsten för nätföretagen ca 70 miljarder kr, vilket innebär en genomsnittlig vinstmarginal om ca 35 procent som måste betraktas som exceptionellt hög. Den potentiella vinsten utgör ca 15 500 kr

per förvärvsarbetande svensk. Av detta framgår att om de intäktsramar som förvaltningsrättens dom ger blir verklighet kommer nätföretagen tillerkännas ökad ersättning för kostnader som vida överstiger den faktiska ökningen av kostnaderna som nätföretagen själva redogjort för. Nätföretagen kommer att kunna generera säkra och pålitliga vinster som med råge överträffar vad företag i jämförbara branscher kan påräkna.

Det finns inte något enkelt och i alla delar tillfredsställande sätt att göra den skälighetskontroll som krävs enligt 5 kap. 6 § ellagen. Nätföretaget har inte kommit med något förslag om hur en skälighetsanpassning av intäktsramen bör ske. EI har valt att använda en jämförelse med historiska värden, vilket utgör en god parameter för att skälighetskontrollera och anpassa det resultat som kommer ut av den teoretiska metoden för beräkning av intäktsram. De historiska intäkterna visar vilka intäkter som historiskt varit nödvändiga för att bedriva det enskilda nätföretagets verksamhet och ger därmed, med vissa anpassningar, en indikation på vilka intäkter som är nödvändiga för driften under tillsynsperioden. Användningen av historiska data som ett sätt att skälighetskontrollera resultatet av en teoretisk modell är inte heller unikt för Sverige.

En tillämpning av begreppen ”skälig” och ”rimlig” förutsätter en kontroll med verkligheten. I det fall den reglermässiga avkastningen avviker från verkligheten i sådan mån att det verkliga resultatet blir orimligt måste en justering ske. De uttalanden som görs i förarbetena innebär att nätföretagens intäkter ska vara skäliga på en övergripande nivå, såväl för nätföretagen som för kunderna. EI ska således göra en bedömning av vad som är rimligt utifrån ett kundperspektiv. Det hänvisas även tydligt till historiken i förarbetena där det anges ”varken högre eller lägre intäkter än med dagens reglermodell” (prop. 2008/09:141 s. 93). EI:s metod att justera en reglermässig avkastning som visat sig ge ett orimligt resultat utifrån ett kundintresse med hänsynstagande till verkliga historiska intäkter har således uttryckligt stöd i förarbetena.

Förvaltningsrätten tycks mena att regelverket, om det tillämpas korrekt, leder till ett resultat som till stor del är orimligt, en nödvändig konsekvens av regleringen som EI inte har kunnat förhindra i sin rättstillämpning. Följden av resonemanget är att en metod som leder till skäliga och rimliga intäktsramar med nödvändighet är oförenlig med lagen. Detta måste vara en missuppfattning av såväl lagstiftarens intentioner som gällande regleringstext. Förklaringen skulle vara att det rör sig om en "effekt av regleringen" eller "brister i beräkningsmodellen". Det finns inte något i regelverket som, om detta tillämpas korrekt, kan eller måste leda till ett oskäligt resultat i form av för höga intäktsramar. När det gäller brister i beräkningsmodellen instämmer EI i förvaltningsrättens bedömning att det föreligger allvarliga brister i schablonmetoden, bestående av att metoden leder till intäktsramar som strider mot ellagen. EI anser dock, till skillnad från förvaltningsrätten, att bristerna är ett tungt vägande skäl för att inte tillämpa metoden eller i vart fall skäl för att metoden behöver modifieras. Det är svårt att motivera en ståndpunkt som går ut på att den bristfälliga metoden ska eller rent av måste tillämpas. Det enda tänkbara motivet för en sådan ståndpunkt torde vara att schablonmetoden ingår i lagstiftningen eller åtminstone är en direkt följd av denna, vilket inte är fallet. Bedömningen blir endast begriplig om det antas att regleringen blandats ihop med schablonmetoden. Schablonmetoden har inte några rättsligt bindande egenskaper.

EI har inte genom den "i efterhand införda bedömningen och övergångsmetoden" i förhållande till nätföretagen brustit i transparens och förutsägbarhet. I svensk rätt finns förbud mot återkallande eller upphävande av gynnande beslut samt förbud mot retroaktiv lagstiftning. Schablonmetoden har dock kommit till innan något formellt beslut fattats. Innan besluten meddelades har EI genom ett informationsbrev den 9 september 2011 meddelat att övergångseffekterna av schablonmetoden kommer att hanteras genom en justering. EI har således inte i efterhand infört något nytt. Att övergångsmetoden inte aviserades tidigare beror att det var först efter att nätföretagen

rapporterat in sina uppgifter som det gick att överblicka och beräkna konsekvenserna av schablonmetoden.

Förvaltningsrätten dom fastslår att EI vid fastställande av intäktsram ska fatta ett beslut inom det belopp som kan beräknas genom tillämpning av schablonmetoden utan tillämpning av övergångsmetoden. Detta innebär att E.ON har möjlighet att begära omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen och erhålla en intäktsram upp till det belopp som blir resultatet av schablonmetoden. En individuell prövning av E.ON:s sökta intäktsram kan därför inte ske på det sätt som E.ON önskar. Det är således inte inom processen av intresse att E.ON valt att föreslå en intäktsram som är lägre än utfallet av schablonmetoden, eller att E.ON väljer att inte debitera sina kunder fullt ut enligt den föreslagna intäktsramen. Det är metoden för fastställande av intäktsram som ger "taket" för E.ON:s kunddebitering. De affärsmässiga överväganden som E.ON gör "under taket" är inte av intresse för den aktuella processen.

Kalkylränta

I målet har ett stort antal experter lämnat utlåtanden avseende vad som är en rimlig kalkylränta före skatt för nätföretag. Resultatet vid en uppskattning av kalkylräntan varierar kraftigt beroende på vilka antaganden som görs i samband med beräkningen. Experternas uppskattningar varierar mellan 3,9 och 8,1 procent. Den kalkylränta som EI beslutat om håller sig väl inom de uppskattningar som de sakkunniga gjort, och tillgodoser nätföretagens rätt till rimlig avkastning för tillsynsperioden 2012 – 2015.

Vid beräkning av WACC (Weighted Average Cost of Capital) enligt traditionell metod erhålls ett avkastningskrav efter skatt. Skälet till detta är att aktieägarna normalt är intresserade av bolagets vinst efter att skatten har betalats. EI har i sina beräkningar utgått från en real kalkylränta före skatt. Detta innebär att framräknad WACC efter skatt måste räknas om till WACC före skatt.

Vid omräkning av kalkylräntan efter skatt till före skatt har EI använt standardmetoden. Om en skattesats motsvarande bolagsskatten används vid omräkningen blir resultatet inte rättvisande eftersom nätföretagens effektiva skattesats, på grund av överavskrivningar, regelmässigt understiger bolagsskatten. Kalkylräntan överskattas om ett nätföretag gör överavskrivningar, och de flesta svenska nätföretag använder sig av skattemässiga överavskrivningar. De obeskattade reserverna uppgick enligt nätföretagens årsrapporter till ca 68,5 miljarder kr år 2009. Resultatet behöver således justeras för att ta hänsyn till de skattekrediter som nätföretagen erhåller.

EI har i metoden justerat kalkylräntan försiktigt med ett medelvärde av ett utrett intervall om 0,0 – 0,6 procent, dvs. 0,3 procent. En sådan justering motsvarar en effektiv skattesats om 21,6 procent. Genom att medelvärdet för skattekreditens påverkan på kalkylräntan används behandlas alla nätföretag lika oavsett vilka ingångsvärden det enskilda nätföretaget har. En metod som inte tar hänsyn alls till skattekrediten ger ett alltför missvisande utfall för att anses rimligt. De sakkunniga som tagit med nätföretagens skattekrediter i bedömningen menar att påverkan av skattekrediten är större än 0,3 procent.

EI åberopar sakkunnigutlåtanden av Ernst & Young den 26 mars 2014, Grant Thornton den 21 mars 2014, Adri De Ridder och Jonas Råsbrant i mars 2014 samt Stefan Yard den 5 mars 2014.

Stefan Yard har i sitt utlåtande i största möjliga grad utgått från underlag direkt från nätföretagen. I utlåtandet noteras att merparten av nätföretagens skulder utgörs av skattekrediter som inte är räntebärande, vilket får betydande effekt på företagens vägda kapitalkostnad. Stefan Yard utgår från de parametrar och den kalkylränta som fastställts i förvaltningsrättens dom och genomför två alternativa beräkningar för att beakta felaktigheter i domen. I den första beräkningen beaktas effekten av räntefria skattekrediter, och kal-

kylräntan blir då 5,4 procent. I den andra beräkningen justeras parametrarna riskfri ränta, kreditriskpremie och betavärdet, och kalkylräntan blir då 3,94 procent inkluderat skattekrediter.

Arbets- och materialomkostnadspålägg

Förvaltningsrätten synes ha utgått från delar av skrivningar i EI:s rapport EIR 2010:07 där EI angett att vid beräkning av löpande kostnader avser EI att tillåta ett schablon tillägg som företag som förvärvar tillgångar får använda för att redovisa en löpande kostnad. Med anledning av kritik från branschen och ytterligare övervägande har EI frångått detta, vilket redovisas i EIPM 2010:11. Schablon tillägg är således inte en del av EI:s metod och förvaltningsrätten har utgått från en skrivning som är obsolet. Det är enbart EI:s uttalanden i EIPM 2010:11 som varit och är relevanta.

Tillverkande företag får endast täckning för sina faktiska löpande kostnader vilket inte behöver motsvara den reduktion som gjorts vid framtagande av normvärden. Om tillverkande företag har aktiverat sina arbets- och materialomkostnader som kapitalkostnader kan de, på motsvarande sätt som förvärvande företag, få överföra dessa kapitalkostnader till löpande kostnader. En förutsättning för detta är att de tillverkande företagen kan visa vilka kostnaderna är. Tillverkande och förvärvande företag behandlas således lika genom att dessa kan få ersättning för sådana faktiska arbets- och materialomkostnader som företagen kan visa att de verkligen har haft.

Något schabloniserat tillägg för förvärvande företag ska inte göras. Förvaltningsrätten har tillåtit ett schabloniserat tillägg och fastställt att åtta procent är ett rimligt tillägg för E.ON. EI ifrågasätter antagandet att ett förvärvande företag regelmässigt betalar åtta procent för sådana arbets- och materialomkostnader som inte ingår i kapitalkostnaden. Att det i EBR-katalogen lagts till ett pålägg för sådana kostnader innebär inte att företaget har sådana kostnader. Dessutom finns det, efter EI:s reducering, kvar pålägg för sådana kostnader.

Enligt EI har nätföretagen att visa vilka verkliga kostnader företaget haft för att dessa ska kunna läggas till de löpande kostnaderna. Rimligen måste krävas någon bevisning som med någon styrka talar för att kostnaderna uppgått till det yrkade beloppet. E.ON har inte presenterat något bevis för att företaget verkligen betalat så mycket som åtta procent för arbets- och materialomkostnader till sina leverantörer. Påståendet från E.ON att dessa uppgifter inte kan tas fram ifrågasätts, men det är omöjligt för EI att bevisa att E.ON har ytterligare uppgifter. Bevisbördan åvilar således E.ON som har att visa att det inte går att utläsa av fakturor, avtal eller liknande hur stort påslaget är i verkligheten.

De åberopade revisorsintygen innehåller inte några uppgifter som ger stöd för att pålaggen varit så höga som E.ON påstår. Revisorn Eva Carlsvi gjorde under vittnesförhøret motstridiga uttalanden då hon sade att hon inte sett fakturorna samtidigt som hon sa att det inte går att särskilja pålaggen utifrån fakturorna.

Det är oklart vilken betydelse EI:s interna checklista har i målet. EI har endast vid värderingen av ingivet material och bedömningen av om kraven är uppfyllda använt en intern checklista, vilket inte kan ligga EI till last.

De nätföretag som erhållit bifall i denna del tillåts en särbehandling i förhållande till övriga företag. Nätföretagen lyfter endast upp de delar i regleringen som kan vara till deras nackdel. Om man med hänvisning till osäkerhetsfaktorer och försiktighetsprincipen regelmässigt använder metoder som gynnar företagen blir slutresultatet orimligt, särskilt i en reglering som till stor del bygger på uppskattningar och schabloniseringar. En sådan ensidighet till förmån för elnätsföretagen innebär att resultatet inte blir förenligt med kraven på skälighet och rimlighet.

Av det intyg från ONE Nordic AB som E.ON åberopat i kammarrätten framgår inte hur stora investeringar som avser just den aktuella leverantören. Det åberopade intyget visar att E.ON har möjlighet att uppfylla de krav som EI anser bör uppfyllas för bifall till yrkandet om arbets- och materialomkostnadspålägg. Det kan konstateras att E.ON inte har förmått detta. Med hänsyn till gällande sekretessbestämmelse finns det inte heller något hinder utifrån ett företagshemlighetsperspektiv för en leverantör att lämna ut de uppgifter som krävs för att uppfylla kraven.

E.ON

Metod för att fastställa intäktsram

E.ON har lämnat förslag på en intäktsram baserat på E.ON:s egen verksamhetsplan för perioden 2012 – 2015, och har således inte utgått från schablonmetoden. Denna metod har använts som ett jämförelseverktyg. Den föreslagna intäktsramen understiger det utfall som hade blivit resultatet om schablonmetoden hade tillämpats.

E.ON har inte påstått att en skälighetsanpassning av enskilda nätföretags intäktsramar med stöd av övergångsmetoden per se skulle vara otillåten och inte heller att EI vid sitt beslutsfattande har att bortse från kundintresset. EI måste, enligt grundläggande förvaltningsrättsliga principer, göra en individualiserad bedömning av om det enskilda nätföretagets intäktsram behöver skälighetsanpassas (dvs. reduceras under en övergångsperiod) eller inte.

Den av E.ON föreslagna intäktsramen tillgodoser de krav på ”låga och stabila” kundtariffer som EI anför som skäl för att tillämpa övergångsmetoden. Några ”övergångseffekter” kan inte anses uppkomma beträffande bolagets intäktsram. Det finns därför inget objektiva eller sakligt motiverat skäl för att trots detta reducera E.ON:s intäktsram med övergångsmetoden.

E.ON är enigt med EI om att kammarrättens prövning omfattar metoden för fastställande av intäktsram, men inte om att schablonmetoden och övergångsmetoden utgör en enhet som inte kan separeras från varandra. Även om kammarrätten skulle finna att EI kan tillämpa övergångsmetoden, innebär dock inte det att övergångsmetoden ska tillämpas för varje nätföretag. EI har inte heller tillämpat övergångsmetoden för alla nätföretag i de ursprungliga besluten. Det ligger därför inom kammarrättens behörighet att efter en individuell bedömning fastställa att det för ett enskilt nätföretag saknas skäl att tillämpa övergångsmetoden. Det måste således, om övergångsmetoden bedöms vara en godtagbar metod, likväl göras en individuell prövning om det finns skäl att reducera E.ON:s intäktsram.

De exempel på ekonomiska konsekvenser som EI tar upp ger inte en rättvisande bild av förhållandena i elbranschen i stort eller beträffande E.ON. Beräkningarna tar sin utgångspunkt i intäktsramar som inte följer av förvaltningsrättens domar och grundläggande ekonomiska faktorer såsom kapitalbindning och kapitalomsättningshastighet beaktas inte. Än mindre säger EI:s exempel något om skäligheten av E.ON:s intäktsram. De exempel EI ger kan inte tillmätas någon betydelse vid prövning av EI:s överklagande i förhållande till E.ON.

Kundintresset ska enligt gällande bestämmelser i ellagen tas tillvara genom en bedömning av intäkternas skälighet, inte genom de förarbetsuttalanden om "låga och stabila kundtariffer" som hänför sig till de förhållanden som gällde enligt tidigare lagstiftning och regleringsmodell. E.ON har i detalj redovisat vilka direkta effekter för kundtarifferna som den föreslagna intäktsramen skulle innebära. Av redovisningen framgår att överföringstarifferna för den i målet aktuella redovisningsenheten endast kan ökas med i genomsnitt 3,4 procent per år under tillsynsperioden. Större delen av denna ökning är hänförlig till förhållanden som E.ON inte kan kontrollera i form av ökade kostnader för överliggande nät, nätförlus-

ter och volymökningar. Med korrigerad för sådana förhållanden bedöms den genomsnittliga årliga ökningen av kundtarifferna under tillsynsperioden bli 0,8 procent. Denna begränsade ökning är motiverad för att täcka lagstiftarens krav på ökad leveranssäkerhet och för att möjliggöra nödvändiga investeringar. Av en av EI publicerad marknadsrapport den 5 maj 2014 framgår att E.ON:s tariffhöjningar mellan 2013 och 2014 ligger betydligt under riksgenomsnittet för landets elnätsföretag. Det saknas mot denna bakgrund skäl för att reducera E.ON:s intäktsram.

En ändring av förvaltningsrättens dom i enlighet med EI:s överklagande skulle innebära att E.ON inte erhåller skälig kostnadstäckning och rimlig kapitalavkastning i enlighet med ellagen. Övergångsmetoden ska således inte tillämpas när intäktsramen fastställs.

Kalkylränta

E.ON vidhåller att något avdrag för räntefria skattekrediter inte ska göras och hänvisar till den omfattande utredning som förebringats i förvaltningsrätten.

Arbets- och materialomkostnadspålägg

Beloppet om 42 391 tkr, som enligt förvaltningsrättens dom ska öka E.ON:s historiska löpande påverkbara kostnader, motsvarar arbets- och materialomkostnadspålägg hänförliga till anläggningsinvesteringar gjorda under åren 2006 – 2009.

E.ON upphandlar externt allt utförande av sin anläggnings- och underhållsverksamhet och aktiverar samtliga investeringskostnader som kan hänföras till anläggningsverksamheten. Den reduktion av omkostnadspåläggen som E.ON genom EI:s metod inte automatiskt kompenseras för, drabbar E.ON hårt.

Den kompensation för reducerade omkostnadspålägg som förvaltningsrätten fastställt innebär inte någon justering av EI:s regleringsmetod, utan ligger helt inom ramen för denna. Det är ostridigt att återläggning av reducerade omkostnadspålägg är en del av EI:s metod för de företag som i balansräkningen aktiverar sådana kostnader som regleringen betraktar som löpande kostnader.

Det är vidare ostridigt att E.ON i verkligheten har betalat omkostnadspålägg till sina entreprenörer, att kostnaderna aktiverats i sin helhet och att E.ON därför i och för sig är berättigat till att återlägga belopp motsvarande dessa pålägg till de historiska löpande påverkbara kostnaderna. Såvitt E.ON förstår tar EI:s invändning enbart sikte på hur storleken av dessa kostnader ska styrkas och vilka krav som bör ställas härvid. Omkostnadspåläggen ingår i entreprenörernas sammanlagda arbets- och materialpriser och specificeras inte i faktureringen. EI verkar mena att dessa indirekta kostnader ändå ska styrkas till ett exakt belopp men anvisar inte något sätt för hur detta ska ske. Detta beviskrav är en faktisk omöjlighet för E.ON att uppfylla för tillsynsperioden, som utgår från faktisk anskaffning under perioden 2006 – 2009. Omkostnadspåläggens storlek måste därför med nödvändighet beräknas utifrån rimliga antaganden, och denna beräkning bör göras baserat på de antaganden som EI utgått från och redovisat i sina underlagsrapporter.

E.ON är alltså ett helt förvärvande företag då samtliga investeringar i anläggningar läggs ut på entreprenad. Enligt samtliga ramavtal avseende anläggningsarbeten mellan E.ON och entreprenörerna under åren 2006 – 2009 ska kostnader faktureras baserat på EBR:s priser. Under åren 2006 – 2009 har E.ON således haft investeringskostnader baserat på EBR:s priser, vilket styrkts av E.ON:s revisor, och därmed har E.ON haft kostnader för arbets- och materialomkostnadspålägg utan de avdrag som följer av EI:s normvärden. Entreprenörernas omkostnadspålägg utgör kostnader direkt hänförliga till själva anskaffningen av tillgången för E.ON.

Dessa kostnader aktiveras därför regelmässigt som anläggningstillgångar i balansräkningen, istället för att redovisas som löpande kostnader i resultaträkningen. E.ON får därigenom inte täckning för arbets- och materialomkostnadspåläggen genom intäktsramen. EI:s egna beräkningar visar att E.ON:s kapitalbas på grund av reduceringen av normvärdena minskar med åtta procent. Detta är ostridigt i målet.

Yrkandet som E.ON framställt utgår helt från EI:s metod enligt de anvisningar som getts i EI:s rapporter och PM. E.ON har gett in revisorsintyg som styrker att bolaget aktiverat samtliga kostnader enligt entreprenörsfakturor hänförliga till investeringsprojekt i anläggningstillgångar, att E.ON är ett helt förvärvande företag, att priser från de entreprenörer bolaget anlitar inkluderar samma typ av kostnader (omkostnadspålägg enligt EBR) som reducerats genom EI:s normprislista, att de aktiverade investeringar som omfattas av E.ON:s yrkande inte ingår i bolagets löpande kostnader samt att E.ON:s yrkande avseende arbets- och materialomkostnadspålägg grundas på aktiverade investeringar för åren 2006 – 2009.

Det beviskrav som EI framställt först sent i processen, om att E.ON ska styrka verkliga (exakta, krona för krona) arbets- och materialomkostnadspålägg, är oförenligt med EI:s utarbetade metod för värdering av kapitalbasen och aviserade hantering av aktuella omkostnadspålägg. Beviskravet är orimligt med hänsyn till regleringsmodellen som sådan. Både kapitalbasens anläggningar och reduktionen för omkostnadspåläggen baseras på normvärden, och inte verkliga värden. Kravet som EI ställt på E.ON strider även mot likabehandlingsprincipen, då EI godtagit ökning av de historiska löpande påverkbara kostnaderna för Fortum Distribution AB, utan revisorsintyg, och för Härryda Energi AB, med stöd av ett betydligt enklare revisorsintyg. EI har inte ställt till närmelsevis samma krav i dessa fall som EI anser ska gälla för E.ON.

Förvaltningsrätten har inte tillerkänt E.ON ett schablon tillägg såsom EI gör gällande. Den ”schablon” som förvaltningsrätten godtagit hänför sig enbart till det beräkningsantagande, som i avsaknad av annan möjlig utredning, krävs när samtliga individuella förutsättningar för återläggning av omkostnadspåläggen till de löpande kostnaderna i övrigt är uppfyllda. EI har ju vitsordat E.ON:s beräkningsunderlag i sin helhet. Förvaltningsrättens dom är inte heller oklar på det sätt som EI försöker göra gällande.

E.ON har visat att de pålägg för arbets- och materialomkostnader som entreprenörerna gjort i samband med att de fakturerat E.ON för arbete respektive material är enligt EBR med de procentuella pålägg som anges där. Resultatet av de beräkningar som EI redovisat i EIR 2010:07 kan således läggas till grund för E.ON:s beräkningsantagande, enligt vilket aktiverade investeringar enligt årsrapporterna multipliceras med åtta procent för att beräkna värdet av de reducerade omkostnadsbeloppen. E.ON:s beräkningsantagande om åtta procent motsvaras av verkliga kostnader, och bolaget har presenterat en omfattande utredning som stöder att yrkade belopp verkligen har betalats.

Såsom EI:s inställning får förstås anser EI att det är klarlagt att E.ON för åren 2006 – 2009 haft verkliga kostnader för omkostnadspålägg som E.ON i och för sig är berättigat att återlägga till de löpande kostnaderna. EI:s krav om att påläggens storlek ska preciseras krona för krona bygger felaktigt på premissen att de exakta beloppen kan hämtas eller härledas från E.ON:s redovisning. Kostnaderna är inbakade i andra kostnadsposter och det är inte möjligt att från ramavtal eller fakturor från 2006 – 2009 utläsa leverantörernas faktiska omkostnadspålägg. EI har dessutom konstaterat att detta är omöjligt i EIR 2010:07.

Det finns ingen annan dokumentation som skulle tillföra målet någon relevant information avseende den detaljspecificering av omkostnadspåläggen som EI efterfrågar, utöver vad som framgår av ingivna revisorsin-

tyg. Anledningen till att revisorn inte granskat fakturorna är att en sådan granskning redan på förhand kunde avskrivas som meningslös. Eftersom kostnaderna inte specificeras på fakturorna fanns det ingen anledning för revisorn att inkludera en formell granskning av ett synnerligen stort antal fakturor. Revisorn har dock de facto tagit del av flera av de aktuella fakturorna, både inom ramen för ordinarie revision och i samband med avgränsning av uppdraget att upprätta revisorsintyg. Det föreligger därför inte någon sådan oklarhet eller motsägelse beträffande revisorns uppgifter som EI gör gällande.

Mot bakgrund av den bevisning som E.ON presenterat åligger det, i det processläge som nu råder, rätteligen EI att motbevisa vad E.ON anfört och att det beräkningsantagande som E.ON utgått från skulle vara felaktigt.

E.ON åberopar ett utlåtande av ONE Nordic AB den 30 april 2014. Utlåtandet utgör bevisning i syfte att ytterligare tydliggöra att EI:s ifrågasättande av att pålaggen följer EBR är felaktigt. E.ON har inte någon rättslig eller faktisk möjlighet att framtvunga att leverantörer lämnar utlåtanden, utan detta utlåtande har lämnats frivilligt. ONE Nordic AB utgör en av E.ON:s största entreprenörer vilken E.ON anlitat för investeringsprojekt under åren 2006 – 2009. I utlåtandet uppger entreprenören att denna vid fakturering inte specificerat omkostnadspålaggens storlek, men att det gjorts omkostnadspålägg som följer av EBR:s kostnadskataloger. Pålaggen uppskattas i genomsnitt inte ha understigit 152 procent av grundkostnaden för arbete respektive åtta procent av grundkostnaden för material.

E.ON åberopar vidare ett antal exempel på fakturor från bolagets leverantörer för åren 2006 – 2009. Av dessa framgår att några poster motsvarande ifrågavarande omkostnadspålägg inte särskilt specificeras.

SKÅLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

RÄTTSLIG REGLERING M.M.

Metod för att fastställa intäktsram

I 5 kap. ellagen finns bestämmelser om förhandsprövning av nätföretagens intäkter. Förhandsregleringen innebär att EI i förväg ska besluta om intäktsramar för nätföretagen, dvs. de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod.

Avsikten med förhandsregleringen är att skapa en ökad förutsägbarhet för nätföretagen och dess kunder (prop. 2004/05:62 s. 81 och prop. 2008/09:141 s. 31). Regleringen syftar till att nätföretagens verksamhet ska bedrivas effektivt till låga kostnader och säkerställa att kunden får betala ett skäligt pris för nättjänsten. Vidare ska regleringen bidra till att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och trygga den svenska elför-
sörjningen. Nätföretagen ska få stabila och långsiktiga villkor för sin nätverksamhet. Ytterligare ett viktigt mål med regleringen är att den ska understödja utvecklingen av en väl fungerande elmarknad (prop. 2008/09:141 s. 58). De tariffer eller modeller som fastställs i förväg ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkra nätets funktion (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG artikel 37.6.a).

Förhandsregleringen innebär således att det i förväg görs en skälighetsbedömning av nätföretagens intäkter. Denna prövning innebär inte att det görs någon bedömning vad gäller de kundspecifika nättarifferna. Dessa regleras i 4 kap. ellagen (prop. 2008/09:141 s. 100).

Beträffande skälighetsbedömningen sägs i förarbetena att det inte har kommit fram skäl att frångå den grundprincip som angavs i dåvarande 4 kap. 1 § första stycket ellagen. Nättarifferna ska således även i fortsättningen vara utformade så att nätföretagets samlade intäkter från nätverk-

samheten är skäligen i förhållande till dels de objektiva förutsättningarna att bedriva nätverksamheten, dels nätföretagets sätt att bedriva nätverksamheten. Vidare sägs att för att förhandsregleringen ska fungera i praktiken krävs tydliga regler för utformningen av intäktsramen och ett regelverk som är mer förutsägbart än hittills tillämpade metodkriterier och bestämmelser för skälighetsbedömningen (prop. 2008/09:141 s. 58).

Det har således varit avsikten vid övergången till förhandsprövning att närmare ange grunderna för skälighetsbedömningen. Detta har gjorts genom bestämmelser i ellagen och i kapitalbasförordningen om hur intäktsramen ska beräknas. De bestämmelser som finns i ellagen och kapitalbasförordningen om beräkningen av intäktsramen utgör således grunden för den skälighetsbedömning som ska göras.

I 5 kap. 6 § ellagen finns en grundläggande bestämmelse om beräkning av en intäktsram. Bestämmelsen anger att intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva verksamheten under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

Ytterligare bestämmelser om beräkningen finns i 5 kap. 7 – 9 §§ ellagen. Där anges bl.a. följande. Hänsyn ska tas till kvaliteten i sättet att bedriva nätverksamheten och bedömningen av kvalitet ska kunna medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara rimlig avkastning. Skäliga kostnader är kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten och hänsyn ska tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

I kapitalbasförordningen finns bestämmelser om beräkning av intäktsram i 7 och 9 – 12 §§. Dessa handlar om när en tillgång ska ingå i eller utgå

ur kapitalbasen, hur värdering av kapitalbasen till nuanskafteringsvärde ska göras samt hur förändringar i prisläget ska beaktas vid beräkning av kapitalbasen.

De bestämmelser som införts i ellagen och kapitalbasförordningen för att förtydliga hur skälighetsbedömningen ska göras handlar om hur en intäktsram ska beräknas, vad intäktsramen ska täcka och vad som ska beaktas vid beräkningen. Dessa bestämmelser om beräkning är regler om vad som ska beaktas vid skälighetsbedömningen. Denna innefattar inte endast en matematisk beräkning. För att beräkningen ska kunna genomföras krävs även juridiska och ekonomiska överväganden t.ex. avseende vad som utgör en skälig kostnad och vilken nivå på kalkylräntan som ska tillämpas.

EI ska på förhand beräkna och fastställa en intäktsram för nätföretagen. Ett sådant beslut ska föregås av att EI inom ellagens ramar beräknar en total intäkt under tillsynsperioden. En sådan beräkning kräver, enligt prop. 2008/09:141 s. 35, kvantitativa och kvalitativa metoder samt inkluderar prognoser. Det krävs även ett stort antal uppgifter och antaganden om de förutsättningar som kommer att gälla för den enskilda nätverksamheten under tillsynsperioden. För att kunna fastställa intäktsramar krävs omfattande och relativt komplicerade beräkningar för ett stort antal nätföretag. För att åstadkomma detta är det, som EI anför, nödvändigt att använda sig av generella beräkningsmetoder för att beräkningen ska bli förutsägbar och hanterbar. Regleringen bygger dessutom på den förutsättningen och bl.a. därför anges ett uttryckligt krav i 5 kap. 3 § ellagen att EI i sitt beslut ska redovisa de metoder som används för att fastställa intäktsramen. Metoden för att beräkna en intäktsram innefattar således en skälighetsbedömning.

Vid fastställandet av en intäktsram måste kapitalkostnader, löpande kostnader samt kvalitet beaktas. Det måste även göras beräkningar avseende

kapitalbas, avskrivningar, avkastning, påverkbara och opåverkbara löpande kostnader samt effektiviseringskrav (jfr figur på s. 159 i SOU 2007:99).

I förarbetena görs uttalanden i anslutning till olika delar av beräkningen, avseende hur en metod bör utformas. Vad gäller beräkning av kapitalbasen sägs att denna ska vara utformad så att beräkningen blir rättvisande mellan olika företag samt att den ska vara enkel och motsvara högt ställda krav på förutsägbarhet och transparens. Vidare uttalas att vissa förenklade beräkningsmodeller måste accepteras och att schabloniseringar måste tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent. Metoden ska vara generellt användbar och samtidigt behandla nätföretagen lika (prop. 2008/09:141 s. 63 – 65, 70 – 71 och 77).

EI anser att det, oavsett vilken metod som används för att beräkna en intäktsram, måste göras en skälighetskontroll av beräkningen enligt 5 kap. 6 § ellagen. När det gäller bedömningen av den totala kostnadsnivån anser EI att denna ska göras, dels med hänsyn till kundernas intresse av låga och stabila nättariffer, dels med hänsyn till nätföretagens verkliga avkastning.

I förarbetena uttalas bl.a. att det är skäligheten i nätföretagens intäkter som ska fastställas i förhand och inte den enskilda nättariffen för kunden. Konsumentintresset kan även fortsättningsvis skyddas genom att skäligheten i nätföretagens intäkter tar sin utgångspunkt i bl.a. kravet på rationalitet och effektivitet i nätverksamheten samt genom kravet på att företagens avgifter ska vara objektiva och icke-diskriminerande (prop. 2008/09:141 s. 31 och 100).

Vad gäller nätföretagens beräknade respektive faktiska avkastning uttalas sammanfattningsvis följande i förarbetena (prop. 2008/09:141 s. 79 f.)

Att det kalkyleras en rimlig avkastning inom ramen för intäktsramen innebär inte nödvändigtvis att denna avkastning också kommer att utgöra

nätföretagets faktiska avkastning i nätverksamheten. ... För det fall att ett nätföretag har lägre kostnader i sin nätverksamhet än vad ramen anger kommer intäkterna att överstiga de faktiska kostnaderna i nätverksamheten. Så kan t.ex. vara fallet om nätföretaget bedriver sin verksamhet effektivare än vad regleringen förutsätter eller om intäktsramen av olika anledningar får en allt för generös utformning. Under dessa förhållanden kan nätföretagets faktiska avkastning komma att överstiga vad som är beräknat som en rimlig avkastning i nätverksamheten. ... Regeringen anser att regleringen kan ge oönskade effekter om nätföretagens verkliga avkastning i förhållande till omsättningen blir högre eller lägre än den beräknade avkastningen som ingår i intäktsramen och en sådan avvikelse inte skäligen kan motiveras. Om det skulle visa sig att tillsynsmodellen i framtiden ger enskilda nätföretag en faktisk avkastning på omsättningen som regelmässigt överstiger eller understiger den beräknade avkastningen i intäktsramen, finns skäl att återkomma i denna fråga.

Anledningen till att EI ansett det nödvändigt att justera sina ursprungliga beräkningar enligt schablonmetoden är att dessa bedömts leda till övergångseffekter som medför överkompensation till nätföretagen. EI har pekat på beräkningen av kapitalkostnaderna som orsaken till detta. EI anser sig ha betydande utrymme att hantera detta problem genom justering av beräkningarna.

När det gäller metoder för att beräkna kapitalkostnader måste vissa övergripande val göras, bl.a. om beräkningen ska bygga på ett förmögenhetsbevarande eller ett kapacitetsbevarande perspektiv, hur värdering av kapitalbasen ska göras och vilken metod för att beräkna kapitalkostnaderna som ska användas (prop. 2008/09:141 s. 70 ff. och SOU 2007:99 s. 161 ff.).

Schablonmetoden bygger på ett kapacitetsbevarande perspektiv. I schablonmetoden värderas kapitalbasen till ett nuanskaffningsvärde och kapitalkostnaderna beräknas med real annuitetsmetod. Annuiteten beräknas utifrån reglermässiga avskrivningstider och fastställd kalkylränta.

I fråga om användning av förmögenhetsbevarande eller kapacitetsbevarande perspektiv anser EI att den metod som ska användas i olika grad

kan bygga på det kapacitetsbevarande perspektivet. Lagens förarbeten (prop. 2008/09:141 s. 71 ff.) förespråkar dock uttryckligen ett kapacitetsbevarande perspektiv. Det kan noteras att regeringen även senare varit tydlig med att detta perspektiv ska gälla också fortsättningsvis (jfr EIR 2014:09 s. 35).

För värdering av kapitalbasen har i huvudsak två tänkbara alternativ diskuterats i lagens förarbeten, nuanskaffningsvärde respektive åldersjusterat nuanskaffningsvärde. Regeringen anförde i propositionen att det krävs ytterligare utredning i denna fråga och ville att lagens bestämmelser skulle kompletteras med ett bemyndigande till regeringen att meddela närmare föreskrifter angående valet av värderingsmetod i detta avseende. Någon rätt till subdelegation föreslogs emellertid inte (prop. 2008/09:141 s. 72 f.). Sådana föreskrifter finns nu i kapitalbasförordningen. Dessa bygger på ett förslag från EI (EIR 2009:09) och anger att tillgångarna som ingår i kapitalbasen ska värderas till nuanskaffningsvärdet och att detta kan göras med fyra olika metoder. Varken i kapitalbasförordningen eller i EI:s förslag anges att en åldersjustering ska göras.

De fyra metoder för att beräkna kapitalkostnaderna som nämnts i förarbetena är nominell linjär, nominell annuitet, real linjär och real annuitet. EI har i överklagandet anført att det inte uttryckts någon preferens för vilken metod som ska användas och att EI i vart fall kan tillämpa någon av metoderna real linjär eller real annuitet. Både i SOU 2007:99 (s. 196) och i prop. 2008/09:141 (s. 76 f.) uttalas dock att valet av metod när det gäller elnätsverksamhet normalt står mellan den nominella linjära metoden och den reala annuitetsmetoden. Det sägs vidare att båda dessa metoder är möjliga att tillämpa. Real annuitet är den metod som använts av EI tidigare. Den reala linjära metoden och den nominella annuitetsmetoden diskuteras över huvud taget inte i förarbetena som tänkbara alternativ. Tillämpning av en real linjär metod torde dessutom kräva uttryckliga regler avseende åldersbestämning och beräkning av kapitalförslitning (jfr för-

ordningen (2014:35) om fastställande av intäktsram på naturgasområdet och EIR 2014:09). Några sådana regler finns inte för den nu aktuella tillsynsperioden.

Kalkylränta

Enligt 5 kap. 6 § ellagen ska intäktsramen ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas). Vid fastställandet av intäktsram måste således en skälig avkastning i nätverksamheten bestämmas. En rimlig avkastning motsvarar den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar. Vid bedömningen av vad som ska avses med likartad risknivå bör beaktas att nätföretagen bedriver en verksamhet där anslutningsskyldighet som huvudregel råder, men också en monopolverksamhet där kostnaderna i huvudsak får föras vidare till kunderna och därmed ger förhållandevis låg investeringsrisk (prop. 2008/09:141 s. 79 och 102).

Vid bedömningen av rimlig avkastning bör man utgå från att avkastningen i nätverksamheten ska motsvara vad som bedöms som normalt för konkurrensutsatt affärsverksamhet med motsvarande risknivå. Vad som kan anses vara en likartad risknivå bör bedömas med beaktande av att nätföretagen verkar under delvis andra förutsättningar än företag inom andra branscher. Speciellt för nätföretagen är bl.a. anslutningsplikten, det mycket stabila kundunderlaget samt det faktum att intäkterna är reglerade eftersom företagen har monopol på sin verksamhet. En viktig faktor som ökar risken för nätföretagen är bestämmelserna om avbrottsersättning i 10 kap. ellagen. Avbrottsersättningen kan uppgå till betydande belopp i vid större elavbrott (SOU 2007:99 s. 197).

Beräkningen av kalkylräntan utgör en del av schablonmetoden. Kalkylräntan används för att beräkna den del av intäktsramen som ska täcka en rimlig avkastning på kapitalbasen. Eftersom en real annuitetsmetod an-

vänds för att beräkna kapitalkostnaderna, beräknas inte ett särskilt belopp för avkastningen. I stället beräknas, med utgångspunkt från kalkylräntan och de tillämpade avskrivningstiderna, en annuitetsfaktor som används för att beräkna de totala kapitalkostnaderna. Enligt den metod EI använt ska samma kalkylränta gälla för samtliga nätföretag. Kalkylräntan ska vara tillräcklig för att samtliga nätföretag ska kunna attrahera kapital för investeringar och uppnå en rimlig avkastning på kapitalbasen. Vid bestämmande av kalkylräntan ska nätföretagen betraktas som fristående företag även om de ägs av en kommun eller ingår i en koncern.

I förarbetena sägs att en rimlig avkastning måste beräknas utifrån vedertagna ekonomiska metoder. På så sätt möjliggörs den nödvändiga jämförelsen mellan olika placeringsalternativ. Nätmyndigheten har tidigare utgått från den s.k. WACC-metoden (Weighted Average Cost of Capital) för att bedöma en skälig avkastning i nätverksamhet. Regeringen ansåg att det bör vara ett ställningstagande för EI om WACC-metoden fortsättningsvis ska användas, liksom hur de olika variabelvärdena i så fall ska viktas (prop. 2008/09:141 s. 79).

I WACC-metoden ställs aktieägarnas och långgivarnas avkastningskrav i relation till deras respektive andel av det totala kapitalet. Storleken på kalkylräntan beror således på långgivares och ägares avkastningskrav samt företagets kapitalstruktur. Avkastningskravet för lånat kapital utgörs av den ränta som en långgivare kräver för att låna ut pengar till företaget. Det avkastningskrav som ägaren ställer motsvarar den kompensation som ägaren vill ha för att investera kapital. Vid beräkningen av intäktsramen används en real kalkylränta före skatt. Eftersom de beräkningar som gjorts med WACC-metoden ger en nominell ränta efter skatt, omräknas kalkylräntan i flera steg och med olika metoder. Vid beräkning inom WACC-metoden prövas en rad olika faktorer (parametrar) såsom riskfri ränta, kreditriskpremie, nätföretagets betavärde, marknadsrisk, kapitalstruktur, skattesats m.m.

Arbets- och materialomkostnadspålägg

I 9 – 11 §§ kapitalbasförordningen regleras hur anläggningstillgångar som ingår i kapitalbasen ska värderas. Bestämmelserna anger fyra olika metoder för att värdera tillgångarna. I första hand ska värderingen göras i enlighet med 9 §. Denna paragraf stadgar att en anläggningstillgång ska åsättas ett nuanskaffningsvärde som motsvarar ett normvärde för en anläggningstillgång som är i huvudsak likadan som den tillgång som ingår i kapitalbasen.

Ett normvärde ska, enligt 9 § andra stycket kapitalbasförordningen, beräknas med utgångspunkt i den investeringsutgift en nätkoncessionshavare skulle ha för att förvärva eller tillverka en anläggningstillgång under tillsynsperioden på ett kostnadseffektivt sätt med tillbörlig hänsyn till sådana förutsättningar som nätkoncessionshavaren inte själv kan påverka.

EI har utarbetat normvärden som nätföretagen kunnat använda för att värdera sina anläggningstillgångar, se bl.a. EIR 2010:07 och EIPM 2010:11 och 12. EI har härvid strävat efter att normvärdena ska motsvara investeringsutgifter för ett kostnadseffektivt nätföretag, med beaktande av nätföretagets objektiva förutsättningar. Nätföretagen har dock inte någon skyldighet att använda de normvärden som EI tagit fram.

Normvärden kan tas fram på flera olika sätt. EI har valt att beräkna normvärdena utifrån en uppskattad genomsnittskostnad. För de anläggningar som är aktuella i målet har EI baserat genomsnittskostnaden på Elbyggnadsrationaliserings, EBR, kostnadskataloger. Normvärdena har beräknats på ett genomsnitt av EBR-värdena under åren 2006 – 2009, för att stämma överens med basåren för beräkningen av de löpande påverkbara kostnaderna, uppräknade till 2010 års prisnivå.

EBR har tagits fram av branschen för att skapa rationella standarder för byggmetoder för elektriska anläggningar och har som målsättning att stå

för god sed i branschen. Kostnads katalogerna i EBR utgör de enda befintliga kostnads katalogerna för elnätsbyggnation i Sverige.

När det gäller beräkningen av arbetskostnaderna i EBR utgörs grundkostnaden av en timkostnad för berednings- och montörspersonal. För att täcka beräknade arbetskostnader inkluderar EBR, förutom grundkostnaden, även ett schabloniserat arbetsomkostnadspålägg som uppgår till 152 procent av timkostnaden. Pålägget ska täcka kostnader såsom nätplanering/projektering, arbetsledning, traktamenten, restid, personaltransporter, fordon, verktyg, rastbodar, skyddskläder, lokaler, utbildning, personaladministration och övriga kontorsomkostnader.

Även för material består kostnaden i EBR, utöver grundkostnaden, av ett schabloniserat materialomkostnadspålägg om 8 procent. Detta pålägg ska täcka kostnader för inköp, lagerhantering, räntor för lager, transporter och lokalkostnader.

EI har under sitt arbete med att ta fram normvärden konstaterat att en investeringsutgift (som i sig består av både kapitalkostnader och löpande kostnader) kan skilja sig åt beroende på om ett nätföretag uppför sina anläggningar i egen regi (tillverkande företag) eller köper sina anläggningar på entreprenad (förvärvande företag). Detta beror på att vid ett förvärv av en anläggning är investeringsutgiften normalt den summa som betalas till entreprenören. I denna summa kan det ingå kostnader som ett tillverkande företag inte aktiverar som en tillgång utan redovisar som löpande kostnader. Det finns dock även tillverkande företag som på motsvarande sätt som förvärvande företag aktiverar sådana kostnader.

Eftersom de löpande påverkbara kostnaderna i regleringen beräknas utifrån nätföretagens verkliga historiska kostnader för åren 2006 – 2009, kan det inom dessa finnas löpande kostnader hänförliga till anskaffning av anläggningstillgångar. Om normvärdena skulle inkludera sådana kost-

nader som ett nätföretag har redovisat som löpande kostnader, skulle det medföra att det aktuella nätföretaget i regleringen får täckning för samma kostnad både som löpande kostnad och kapitalkostnad.

EI har tolkat 9 § kapitalbasförordningen på så sätt att endast en uppsättning normvärden ska användas, oberoende av skillnader som kan finnas mellan förvärvande och tillverkande företag. För att inte de reglermässiga normvärdena systematiskt ska överkompensera vissa företag har EI valt att basera normvärdena utifrån företag som själva tillverkar sina anläggningstillgångar.

Med ledning av en rapport som EI beställt från Ernst & Young, har EI kommit fram till att det i EBR:s kostnadskatalog ingår vissa icke-projektanslutna kostnader som enligt god redovisningssed normalt inte räknas in i anskaffningsvärdet. EI har därför reducerat arbetsomkostnadspålägget från 152 procent till 102 procent och materialomkostnadspålägget från 8 procent till 6 procent vid beräkningen av normvärdena. Denna reduktion medför, enligt EI:s beräkningar, en skillnad i nuanskaffningsvärde om 8,7 procent för Sverigenätet. Detta motsvarar, enligt E.ON, matematiskt 8 procent av kapitalbasen om jämförelsen görs utifrån den ej reducerade kapitalbasen enligt EBR.

De av EI framtagna normprislistorna baseras således på de reducerade EBR-värdena. Den metod som EI utarbetat för normvärdena kan innebära att nätföretag, som förvärvar anläggningstillgångar eller företag som tillverkar anläggningstillgångar och aktiverar de aktuella arbets- och materialomkostnadspåläggen, blir underkompenserade eftersom de inte får täckning för påläggen vare sig som kapitalkostnader eller som löpande kostnader.

Sedan detta uppmärksammas lanserades i EIR 2010:07 en metod som gick ut på att förvärvande företag skulle få använda en schablon. Som

förutsättning för detta angav EI bl.a. att nätföretaget skulle göra troligt att de borttagna påläggen motsvarar sådana kostnader som företaget regelmässigt har betalat vid förvärv av tillgångar.

I EIPM 2010:11 framförde EI att den föreslagna lösningen med ett schablonlägg hade kritiserats av branschen och därför inte längre var tänkt att användas som metod. Istället anförde EI att problemet skulle hanteras genom att nätföretaget i sitt förslag till intäktsram påtalar att företaget underkompenseras och därvid uppger hur mycket extra intäkter som yrkas för att företaget ska få kostnadstäckning. Eftersom en aktivering av löpande kostnader initialt godkänns av företagets revisor ansåg EI att det var rimligt att kräva att nätföretaget lämnar ett revisorsintyg. EI anförde vidare att det viktigaste var att se till om nätföretaget aktiverar samma typ av löpande kostnader som normen avser. I EIPM 2010:11 anges inte något om hur den aktuella kompensationen ska beräknas.

KAMMARRÄTTENS BEDÖMNING

Allmänt om lagstiftning och bevisning

EI har i ett uttalande den 10 december 2013 anförts att det är helt orimligt med en så otydlig lagstiftning, att grundläggande principer om hur elnätsavgifterna ska sättas måste avgöras i domstol. I överklagandet har EI anförts att regleringen är synnerligen översiktlig i fråga om den närmare metoden för fastställande av skäliga kostnader. Framför allt bestäms inte genom regleringen hur nätföretagens kapitalkostnader ska beräknas. Lagstiftaren har inte uttryckt någon preferens för en viss metod. Det har överlämnats till EI att bestämma hur beräkningen ska ske. EI konstaterar även i ett yttrande att uppskattningarna av rimlig kalkylränta/WACC varierar betänkligt beroende på vilka premisser experterna utgår ifrån.

I lagens förarbeten (prop. 2008/09:141) förs en allmän diskussion om tänkbara beräkningsmetoder och om hur olika svårigheter kan hanteras.

Uttryckliga besked i centrala frågor saknas däremot. EI tolkar detta som ett långtgående bemyndigande att finna metoder för att fastställa en intäktsram som ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas). EI fäster mycket stor vikt vid elkonsumenternas intressen och anser att alla beräkningar, oberoende av vilken metod som använts, ska kompletteras med en skälighetskontroll. Nu tillämplig lagstiftning har kommit till först efter det att EU-kommissionen väckt talan mot Sverige med påstående att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet. Vid remissbehandling av förslaget till nu gällande utformning av ellagen (prop. 2008/09:141) efterlyste bl.a. EI tydligare bestämmelser angående skälighetsbedömningen (prop. s. 60). Beträffande beräkning av kapitalbasen var remissinstanserna genomgående kritiska. De föreslagna bestämmelserna ansågs otillräckliga och otydliga (prop. s. 69 f.). En central fråga för kammarrätten blir inledningsvis att avgöra om EI överskattar det utrymme för egna överväganden och lösningar som ellagen ger myndigheten samt om skälighetsbedömningen är inbyggd i de anvisningar som finns i ellagen och kapitalbasförordningen eller ska ske genom en helt fristående prövning.

Kammarrätten anser inte att bevisfrågor på något avgörande sätt kan påverka de ställningstaganden som måste göras avseende övergångsmetoden och kalkylräntan. I den mån bevisfrågor aktualiseras tillämpar kammarrätten allmänna förvaltningsrättsliga principer. Att fastställa några särskilda principer som ska gälla vid tillämpning av bestämmelserna i 5 kap. ellagen kan inte komma i fråga.

Metod för att fastställa intäktsram

Bestämmelsen i 5 kap. 6 § ellagen utgör den grundläggande regeln om hur en intäktsram ska beräknas. Intäktsramens storlek styrs dock även av andra bestämmelser i 5 kap. ellagen och i kapitalbasförordningen. Om

metoden utformas så att beräkningen görs i enlighet med de kriterier som anges i lagen och dess förarbeten samt kapitalbasförordningen, bör beräkningen också ge ett resultat som överensstämmer med nämnda reglering, dvs. en intäktsram som bl.a. ger nätföretaget en skälig kostnads-täckning och en rimlig avkastning på kapitalbasen. Uppfylls detta får även kundernas intresse av låga och stabila nätavgifter och behovet av nödvändiga investeringar i elnätet anses vara beaktat. Den skälighetsbedömning som ska göras innebär endast att en intäktsram ska beräknas utifrån de kriterier som anges i regleringen. Så som regelsystemet har utformats finns det således inte utrymme för någon sådan ytterligare skälighetskontroll som EI förespråkar. Om avsikten med ellagen är att ge EI sådana utomordentligt vidsträckta befogenheter som myndigheten anser sig ha, hade det varit nödvändigt att på ett tydligt sätt ange detta direkt i lagtexten. Möjligheten att åstadkomma ändringar genom överklagande skulle med EI:s tolkning av lagen i flera avseenden bli närmast illusorisk. Myndighetens befogenhet att fastställa intäktsram skulle därmed bli beroende av dess egen tolkning av förarbeten som nöjer sig med att redovisa olika tänkbara metoder för erforderliga beräkningar.

Däremot ger reglerna utrymme för att de beräkningar som ska göras för att fastställa intäktsramen kan utformas på olika sätt. Bestämmelserna i ellagen och kapitalbasförordningen tillsammans med uttalanden i förarbetena ger övergripande anvisningar om hur beräkningen ska göras. På en mera detaljerad nivå finns olika alternativ. En metod kan således utformas på olika sätt utan att den kan sägas gå utanför de ramar som regleringen anger. Regleringen lämnar därmed utrymme för att fastställa intäktsramen till olika stora belopp. Som EI anfört utgör därför schablonmetoden inte det enda möjliga sättet att beräkna den aktuella intäktsramen.

Även om specifika metodval inte uttryckligen har angetts, ger uttalanden i förarbetena tillsammans med de bestämmelser som finns, vägledning

för vilka metoder och principer som ska väljas eller är möjliga att välja. Den inriktning som anvisas för beräkningen begränsar således i vissa avseenden EI:s utrymme.

Eftersom det är fråga om omfattande och relativt komplicerade beräkningar kan det i praktiken vara svårt att ta fram en metod som i alla delar blir optimalt utformad från början. Det ligger därför i sakens natur att en metod kan behöva omarbetas, förfinas och justeras.

Enligt kammarrättens mening kan dock en betydande förändring av en grundligt utarbetad metod inte genomföras hur som helst (jfr Kammarrätten i Stockholms domar den 29 juni 2010 i mål nr 5270-09 och 7358-09 samt den 19 mars 2012 i mål nr 4315-10 och 4316-10). Ett grundläggande krav på en justering av beräkningsmetod måste vara att justeringen görs inom ramen för det regelverk som metoden bygger på. En justering måste därför göras med beaktande av de bestämmelser som finns om hur skälighetsbedömningen ska göras. Om justeringen avser ett tidigare välmotiverat ställningstagande bör det krävas en grundlig utredning och noggranna överväganden. Nätföretagen bör ges möjlighet till insyn och få tillfälle att lämna synpunkter på samma sätt som vid utformandet av den grundläggande metoden.

Det sätt på vilket kapitalkostnadsberäkningen görs i schablonmetoden överensstämmer med de anvisningar och den inriktning för beräkningen av kapitalkostnaderna som regleringen anger. Även i övriga delar av beräkningen följer schablonmetoden de ramar som angetts. Beräkningen enligt schablonmetoden kan därför inte sägas strida mot regleringen. Metoden är därför användbar för att beräkna en intäktsram som inkluderar erforderlig skälighetsbedömning, även om metoden inte är direkt utpekad i regleringen.

EI har valt att inte justera sina beräkningar inom ramen för schablonmetoden. EI har i stället gjort en fristående justering, benämnd "övergångsmetoden". EI:s metod för beräkning av intäktsram utgörs således av en inledande beräkning med schablonmetoden. Efter att ha jämfört detta resultat med nätföretagets historiska intäktsnivå och bedömt att intäkterna vid användning av schablonmetoden skulle bli för stora, har EI fastställt intäktsramen till de historiska intäkterna plus 6/18 av den med schablonmetoden framräknade möjliga ökningen av intäkterna. Genom senare medgivna justeringar görs ett tillägg som innebär att löpande opåverkbara kostnader och kapitalkostnader för nya anläggningar i sin helhet medräknas i intäktsramen. Övergångsmetoden reducerar således den intäktsram som beräknas med schablonmetoden. Avsikten är att en beräkning enligt schablonmetoden ska ges successivt genomslag under fyra tillsynsperioder.

Vid utformningen av schablonmetoden har EI utgått från ellagen, kapitalbasförordningen och förarbetena till nämnda lag och förordning. EI har, efter noggrant genomförda utredningar, jämförelser och överväganden kommit fram till väl motiverade ställningstaganden om hur beräkningen ska göras. Detta framgår av det omfattande underlag i form av bl.a. promemorior och rapporter som EI tagit fram. Arbetet med att ta fram schablonmetoden pågick i över två år. Nätföretagen och andra intressenter har deltagit i arbetet, som har präglats av öppenhet och förutsägbarhet. Schablonmetoden har, som nämnts, utformats inom de ramar som lagstiftaren angett avseende hur skälighetsbedömningen och beräkningen av en intäktsram ska göras. Vidare har schablonmetoden utformats för att vara långsiktig och generellt användbar. EI:s överväganden och analyser har även omfattat elkonsumenternas intressen.

Övergångsmetoden innebär inte en mindre justering av beräkningen enligt schablonmetoden utan en genomgripande förändring av det sätt på vilket intäktsramen beräknas. Enligt kammarrättens mening kräver en

justering av en metod som utarbetats på det sätt som skett vad gäller schablonmetoden, nya utredningar och väl övervägda ställningstaganden. Övergångsmetoden har inte föregåtts av någon egentlig utredning och några väl underbyggda analyser eller överväganden har inte presenterats. Övergångsmetoden har beskrivits som en nödlösning (se t.ex. Stefan Yards utlåtande den 5 mars 2014). Varken nätföretagen eller andra intressenter har haft möjlighet till insyn eller kunnat lämna synpunkter på utformningen av övergångsmetoden. Den har inte kommit till på ett transparent och förutsägbart sätt.

Övergångsmetoden är inte utformad inom de ramar som regleringen anger för hur skälighetsbedömningen och beräkningen av nätföretagets intäktsram ska göras. Den är inte heller generellt användbar, långsiktig eller stabil. Att EI hade kunnat utforma schablonmetoden på ett annat sätt från början är inte ett tillräckligt skäl för att tillämpa övergångsmetoden. Övergångsmetoden kan därför inte godtas som en metod för att beräkna och bedöma nätföretagets intäktsram.

Kammarrätten anser sammanfattningsvis att det uteslutande är schablonmetoden som ska användas för att beräkna nätföretagets intäktsram för tillsynsperioden 2012 – 2015. Någon fristående skälighetskontroll får inte göras. EI:s överklagande ska därför avslås i denna del.

Kalkylränta

Beträffande kalkylräntan avser överklagandet endast frågan om vilken skattesats som ska användas vid omräkning av en kalkylränta efter skatt till en kalkylränta före skatt. Kammarrätten har i domar denna dag, mål nr 61-14 och 101-14, funnit att den enda metod som kan komma ifråga för att beräkna och fastställa kalkylräntan för tillsynsperioden 2012 – 2015 är WACC-metoden.

Den kalkylränta som beräknas med WACC-metoden är en nominell ränta efter skatt. Eftersom en real kalkylränta före skatt ska användas måste konvertering ske till ränta före skatt. För detta finns en etablerad metod som innebär att räntan divideras med 1 minus skattesatsen.

Svenska skatteregler ger företagen möjlighet att skriva av tillgångar i en snabbare takt än vad som motsvarar tillgångens ekonomiska livslängd. Sådan överavskrivning ger upphov till en latent skatteskuld och ger därmed en räntefri skattekredit. Möjligheten till skattemässig överavskrivning medför att den effektiva skatt som betalas kan avvika från gällande bolagsskatt. Så småningom kommer dock överavskrivningarna att återföras. Skattekrediten innebär därmed enbart en förskjutning av skattebetalningarna. Den fråga som uppstår vid konvertering av kalkylräntan är således om en justerad skattesats ska tillämpas i stället för bolagsskatten.

EI har funnit att nätföretagens faktiska skattesats enligt årsrapporter för åren 2003 – 2009 uppgått till 20 procent och anser att skattemässiga överavskrivningar måste beaktas.

Bland experterna råder olika meningar om vilken skattesats som ska användas vid konverteringen av kalkylräntan. De är dock eniga om att skattemässiga överavskrivningar kan medföra att kalkylräntan överskattas. Det uppkommer emellertid problem vad gäller att beakta skattekrediten på ett rättvist och likvärdigt sätt. De experter som har använt bolagsskatten motiverar detta med att det saknas en tillräckligt precis metod för att justera skattesatsen. Nätföretagens möjligheter att göra överavskrivningar skiljer sig mycket åt.

Med hänsyn till svårigheterna att finna en godtagbar metod för att justera skattesatsen, de stora skillnader som finns mellan nätföretagens möjligheter till överavskrivningar och det övergripande intresset av stora fram-

tida investeringar finner kammarrätten inte rimligt att vid en beräkning av kalkylränta, som ska gälla för samtliga nätföretag, använda en justerad skattesats. Vid konvertering av kalkylräntan för tillsynsperioden 2012 – 2015 ska därför den vid tidpunkten för EI:s beslut gällande bolagsskatten, 26,3 procent, användas. EI:s överklagande ska därför avslås även i denna del.

Arbets- och materialomkostnadspålägg

EI har inte redovisat något annat underlag eller andra överväganden för sitt beslut än de principer som angetts i EIPM 2010:11. Det går dock inte att i denna PM utläsa närmare vilka krav som ställts eller hur en beräkning av ett tillägg för arbets- och materialomkostnader ska genomföras. Den metod som EI numera anser ska tillämpas innebär att nätföretaget måste visa sina verkliga kostnader för arbets- och materialomkostnadspålägg till bestämda belopp, för att få återlägga detta belopp till löpande kostnader.

Det har inte framkommit annat än att E.ON är ett företag som köper samtliga sina anläggningstillgångar på entreprenad och därför kan missgynnas av att EI reducerat EBR-värdena med vissa arbets- och materialomkostnadspålägg. För att E.ON ska medges kompensation krävs att sådana kostnader har aktiverats som en tillgång och inte redovisats som löpande kostnader under åren 2006 – 2009.

I den rapport som Ernst & Young lämnat till EI, ”Anskaffningsvärden i elnätsverksamhet – tilläggsuppdrag”, sägs att det enligt god redovisningssed krävs att företaget visar att det haft verkliga kostnader för att aktivering ska tillåtas. E.ON har till stöd för sitt påstående att företaget aktiverat de aktuella kostnaderna åberopat olika intyg från revisorn Eva Carlsvi, vilken även hörts som vittne i förvaltningsrätten. I intygen och under vittnesförhöret har Eva Carlsvi bekräftat att E.ON bokföringsmässigt har hanterat arbets- och materialomkostnadspålägg genom att akti-

vera dessa kostnader och att detta gjorts i enlighet med god redovisnings-
sed. Vidare intygar hon att E.ON inte har redovisat några sådana kostna-
der som löpande kostnader under perioden 2006 – 2009.

Intygen och vittnesmålet från E.ON:s revisor ger stöd för att E.ON har
aktiverat här aktuella arbets- och materialomkostnader i enlighet med god
redovisningssed. Kammarrätten finner därför att E.ON har underkopen-
serats genom den ovan redovisade reducering av normvärdena som
gjorts. E.ON har således haft verkliga kostnader i samband med investe-
ringar som företaget inte fått täckning för vid beräkning av intäktsramen,
vare sig som löpande kostnader eller kapitalkostnader. Enligt EI:s egna
anvisningar är detta skäl för att kompensera E.ON.

EI har krävt att E.ON ska visa att kostnaderna för de pålägg som betalats
till entreprenörerna överensstämmer med det yrkade beloppet. Det kan
härvid noteras att EI redan i EIR 2010:07 konstaterat att det inte är van-
ligt att sådana kostnader specificeras i fakturor. Revisorn Eva Carlsvi har
bekräftat detta i sitt vittnesmål och sagt att det inte finns någon möjlighet
för E.ON att få fram de exakta beloppen från leverantörerna. Eva Carlsvi
har, efter genomgång av ramavtal och annat underlag, intygat att E.ON
upphandlar sina entreprenader och att företaget i sina ramavtal tillämpar
kostnader i enlighet med EBR. Det intyg och de fakturor som E.ON åbe-
ropat i kammarrätten ger stöd för vad som anförts.

Kammarrätten anser att någon ytterligare bevisning inte kan krävas från
E.ON:s sida för att bolaget ska medges begärd kompensation för de aktu-
ella arbets- och materialomkostnadspålägggen med det belopp som mots-
varar de pålägg som inkluderas i EBR-värdena och som förvaltningsrät-
ten godtagit. EI:s överklagande ska därför avslås även i denna del.

Sammanfattning

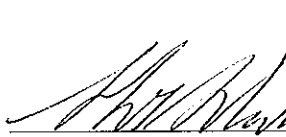
Det är uteslutande schablonmetoden som ska användas vid beräkning av E.ON:s intäktsram för tillsynsperioden 2012 – 2015. Detta uppfyller ellagens krav på skälighetsbedömning.

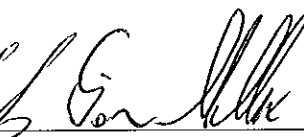
Det inte ska göras något avdrag för räntefria skattekrediter vid beräkning av kalkylräntan. Den bolagsskatt som gällde vid tidpunkten för EI:s beslut ska användas vid omräkningen av kalkylränta efter skatt till kalkylränta före skatt.

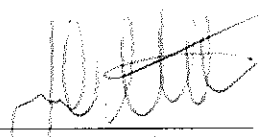
E.ON har rätt till kompensering avseende arbets- och materialomkostnadspålägg genom ett tillägg till företagets historiska löpande påverkbara kostnader motsvarande den reducering som har gjorts av EBR-värdena vid bestämmande av normvärden ingående i kapitalbasen.

EI:s överklagande ska därför avslås i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Christer Abrahamsson

Göran Mattsson
referent

Johan Nordström

Rättelse/komplettering

Dom, 2013-12-11

Komplettering, 2014-01-10

Beslutat av: Ronny Idstrand

Beslut om rättelse enligt 32 § förvaltningsprocesslagen (1971:291). På sidan 2 ska läggas till en punkt 6 med följande lydelse. Förvaltningsrätten avvisar E.ON Elnät Stockholm AB:s yrkanden om indexering av verkliga intäkter och indexering av löpande opåverkbara kostnader.